

Athugasemdir við tillögu til þingsályktunar um breytingar á aðalnámskrá grunnskóla

Kennaradeild Háskólans á Akureyri og Miðstöð skólaþróunar við HA gera eftirfarandi athugasemdir við tillögu til þingsályktunar um breytingar á aðalnámskrá grunnskóla (153. löggjafarþing 2022–2023. Þingskjal 52 – 52. mál).

Það er einkennilegt að Kennaradeild Háskólans á Akureyri og Miðstöð skólaþróunar við HA séu ekki meðal þeirra 12 aðila sem fengu umsagnarbeiðni frá allsherjar- og menntamálanefnd. Við Kennaradeild starfa sérfræðingar og rannsakendur í læsisfræðum, deildin menntar leik- og grunnskólakennara og Miðstöð skólaþróunar hefur sérhæft sig í ráðgjöf við læsiskennslu.

Það vekur furðu að lagt sé til að fela mennta- og barnamálaráðherra að innleiða hugmyndafræði verkefnis sem er nýhafið. Það hefur ekki verið lögð fram opinberlega rannsóknaráætlun vegna verkefnisins *Kveikjum neistann* eins og gerð er krafa um til allra aðila sem hljóta opinbera styrki til rannsóknar- og þróunarverkefna og mjög takmarkaðar upplýsingar um skipulag verkefnisins og rannsóknarinnar er að finna á heimasíðum rannsóknarsetursins og verkefnisins. Þá hafa ekki heldur verið birt nein ritrýnd gögn um raunprófun aðferðarinnar eða árangur af henni.

Við einstaka liði tillögunnar gerum við eftirfarandi athugasemdir:

- A. Sú hugmynd að binda í aðalnámskrá hvaða aðferðir skuli notaðar í lestrarkennslu er grundvallarstefnubreyting í menntamálu á Íslandi. Fram til þessa hefur aðalnámskrá lagt línur um áherslur í námi og markmið sem stefnt skuli að en kennurum og skólum hefur verið treyst fyrir því að velja leiðir til að ná settum markmiðum aðalnámskrár. Stefnubreyting sem þessi er vantraustsyfirlýsing á skóla og kennara og gerir lítið úr fagmennsku stéttarinnar.

Flutningsmenn tillögunnar virðast ganga út frá því að hægt sé að bæta árangur í lesskilningi í PISA með því að nota bókstafa-hljóðaaðferð við lestrarkennslu í yngstu bekkjum grunnskóla. Fyrir liggur að hljóðaaðferð hefur verið notuð í íslenskum skólum um langt árabil og því er erfitt að sjá að framgangur þessarar tillögu muni hafa einhver áhrif á árangur á PISA. Flutningsmenn tillögunnar hafa ekki lagt fram nein gögn sem styðja að bókstafa-hljóðaaðferð við lestrarkennslu yngstu barnanna hafi bein tengsl við árangur í lesskilningi við 15 ára aldur. Nær væri að horfa til þess hvað gerist í læsiskennslu eftir að nemendur hafa náð grundvallarfærni í umskráningu en á þeim tíma er mikilvægt að unnið sé með lesskilningsaðferðir, eflingu orðaforða, ritun, tjáningu og túlkun. Þær rannsóknir sem gerðar hafa verið í íslenskum skólum benda til þess að nám og kennsla í þessum þáttum sé fremur brotkennt.

- B. Taka má undir þá gagnrýni að lögð hafi verið of mikil áhersla á að mæla lesfimi allra nemenda óháð getu undanfarin ár. Hraðapróf eiga sér langa hefð í íslensku skólaskerfi enda eru þau skilgetið afkvæmi hljóðaaðferðar og vel til þess fallin að meta umskráningarfærni. Hins vegar má deila um gildi þeirra til að meta læsi barna á mið- og unglíngastigi enda þótt flestir lestrarfræðingar séu sammála um að slíkt próf séu gagnleg til að fylgjast með framförum í lestri í fyrstu bekkjum grunnskóla. Að skipta þeim prófum sem nú eru notuð út fyrir það sem flutningsmenn tillögunnar kalla „stöðumatspróf með bókstafa-hljóðaaðferð“, og vísar eftir því sem næst verður komist til prófsins sem notað var í Vestmannaeyjum, væri ábyrgðarlaust. Það próf er ekki staðlað og metur einungis þekkingu barnanna á stöfum og hljóðum og hvort þau eru farin að geta tengt saman stafi/hljóð í lestri á einföldum texta. Lesfimi er langt því frá fullþróuð þegar þeirri færni er náð og mikilvægt að geta fylgst með framvindunni áfram.

Lesfimiþróf og fleiri matstæki sem skólar nota í dag koma þar að góðum notum. Þá er rétt að geta þess að lesfimiþróf Menntamálastofnunar eru hluti af prófasafni sem er enn í mótun og mun þegar fram líða stundir einnig innihalda mat á lesskilningi og ritun. Vinnan við prófagerðina hefur hins vegar tafist vegna þess að stofnunin hefur ekki fengið nægt fjármagn í verkefnið.

- C. Varðandi þriðja lið tillögunnar, þ.e. að tryggja að allir nemendur fái áskoranir við hæfi, þá hefur Ísland í áratugi fylgt stefnu um skóla fyrir alla þar sem leitast er við að koma til móts við náms- og félagsþarfir allra nemenda. Þessi liður tillögunnar sýnir því að flutningsmenn hennar hafa ekki kynnt sér vel gildandi skólastefnu, lög og reglugerðir, sem er eðlilegt að gera áður en lögð er fram breytingatillaga sem þessi. Það hefur hins vegar skort á að stjórnendur og starfsfólk skóla hafi fengið þann stuðning sem þörf hefur verið á til þess að framfylgja þessari stefnu svo vel sé.

Í ljósi þess að hér á landi eru starfandi kennaramenntunarstofnanir og aðrar stofnanir á vegum ríkis og sveitarfélaga þar sem starfa sérfræðingar og fræðafólk í læsi vekur það furðu að ekki er ætlunin að leita til þeirra varðandi ráðgjöf við innleiðingu breytinganna. Með því er verið að lýsa vantrausti á þær stofnanir og það fræðafólk sem þar starfar.

Við sem hér skrifum undir leggjumst eindregið gegn þeirri þingsályktunartillögu sem hér er lögð fram.

Anna Elísa Hreiðarsdóttir

Anna Ólafsdóttir

Anna Sigrún Rafnsdóttir

Bergljót Prastardóttir

Birna María B. Svanbjörnsdóttir

Bragi Guðmundsson

Brynhildur Bjarnadóttir

Brynhildur Sigurðardóttir

Eydís Einarsdóttir

Finnur Friðriksson

Garðar Ágúst Árnason

Guðmundur Engilbertsson

Gunnar Gíslason

Hermína Gunnþórsdóttir

Íris Hrönn Kristinsdóttir

Jenný Gunnþórsdóttir

Jórunn Elíadóttir

Kristín Dýrfjörð

Kristín Margrét Jóhannsdóttir

Rannveig Oddsdóttir

Rúnar Sigþórsson

Sigríður Ingadóttir

Sigríður Margrét Sigurðardóttir

Sólveig Zophoníasdóttir

Svava Björg Mörk

Þorlákur Axel Jónsson